

Mezuniyet Öncesi Tıp Eğitimi Programında Reçete Yazma Beceri Eğitiminin Kern'in Altı Basamağına Göre Yapılandırılması: Vaka Sunumu

Constructing Prescription Skill Training in Pre-Graduation Medical Education Program According to Kern's Six Steps: Case Presentation

Mehtap Savran¹, Giray Kolcu², Halil Aşçı¹, Mekin Sezik³, Yonca Sönmez⁴

¹ Yrd.Doç.Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi, Farmakoloji Anabilim Dalı, Isparta, Türkiye

² Yrd.Doç.Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıp Eğitimi Anabilim Dalı, Isparta, Türkiye

³ Prof.Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi, Kadın Hastalıkları ve Doğum Anabilim Dalı, Isparta, Türkiye

⁴ Doç.Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Isparta, Türkiye

Özet:

Farmakoloji mezuniyet öncesi tıp eğitim programı içerisinde teorik bilgi yükünün yoğun olduğu alanlardandır. Bu nedenle, çalışmada da reçete yazma becerisinin bir eğitim etkinliği kapsamında yapılandırılması amaçlanmıştır. Çalışma kapsamında, dönem 3 öğrencilerinin 5. kurul için reçete yazma etkinliği planlandı. Bu etkinliğin eğitim programı Kern'in altı basamağı kullanılarak tasarlandı. Eğitim; dönem 3 öğrencileri için tasarlandı (n:256). Eğitime 148 (%57,8) öğrenci katıldı. Eğitim stratejisinden dolayı öğrencilerin tümü değişik düzeylerde eğitimi başarı ile tamamladı. Eğitim etkinliği sonunda öğrencilerin olumlu geribildirimleri ön plandaydı. Çalışmada, Kern'in altı basamağına göre yapılandırılmış reçete yazma beceri eğitiminin mezuniyet öncesi tıp eğitimi programında bir eğitim etkinliği olarak uygulanabileceği düşünülmektedir.

Anahtar kelimeler: Farmakoloji, Kern'in altı basamağı, tıp eğitimi

Abstract:

Pharmacology is a field of intense knowledge of theoretical knowledge within the pre-clinical part of medical education program. For this reason, study aimed at structuring the prescribing skill within an educational activity. During the study, 3rd class students were scheduled to write a prescribing activity for the board. The training program of this activity was designed using six steps of Kern. Education; was designed for the 3rd class students (n:256). 148 students (57.8%) attended training. Because of the training strategy, all of the students have successfully completed various levels of education. At the end of the training event, positive feedback from the students was on the front. It was believed that, prescribing skill training structured according to Kern's six steps can be implemented as an educational activity in the pre-graduate medical education program.

Key words: Pharmacology, Kern's six steps, medical education

Kabul Tarihi: 24.08.2017

Giriş

Farmakoloji mezuniyet öncesi tıp eğitim programı içerisinde teorik bilgi yükünün yoğun olduğu alanlardandır (1). Geleneksel farmakoloji eğitiminde, konular çoğunlukla etken maddelerin etki mekanizmaları, endikasyonları, yan etkileri, kontraendikasyonları ve ilaç kategorizasyonları üzerinden sınıf dersi olarak anlatılmasına karşın günümüzde modern eğitim yöntemleri ile eğitim etkinliği arttırılmaya çalışılmaktadır (2,3,4). Bu amaçla öğrencilerin aktif katılımcı olduğu

yöntemler tercih edilmektedir (4,5). Bu yöntemler arasında beceri eğitimleri ön plana çıkmaktadır. Beceri eğitiminde günümüzde kabul edilen yaklaşım, yeterli alanları ve düzeyleri üzerinden yapılandırılmış, öğrenenin aktif katılımının sağlandığı eğitim ortamlarında becerilerin rehberler üzerinden kazandırılmasıdır (3,6).

Reçete yazma becerisi ile ilgili problem tanımlanması ve genel ihtiyaçlar için Ulusal Çekirdek Eğitim Programı (UÇEP) 2014'te "Temel Hekimlik Uygulamaları" içerisinde C.

Kayıt Tutma, Raporlama ve Bildirim” başlığında 8. maddede “Reçete düzenleyebilme” uygulamasından bahsedilmiştir [Problem tanımlanması/Genel gereksinim belirleme]. Bu uygulamanın öğrenme düzeyi 4 (Karmaşık durumlar/olgular da dahi uygulamayı yapar. Ön değerlendirmeyi/değerlendirmeyi yapar, gerekli planları oluşturur, uygular süreç ve sonuçlarıyla ilgili hasta ve hasta yakınlarını bilgilendirir) olarak belirlenmiştir (7).

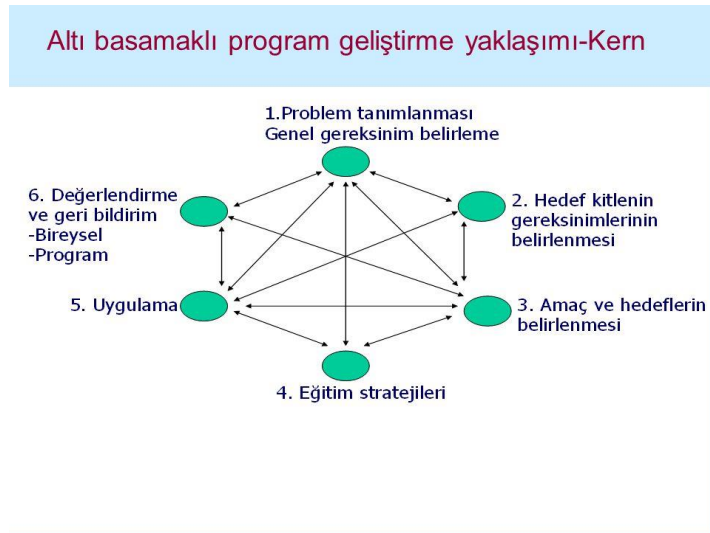
Fakültemizde “Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Dönem-3 Öğrencilerinin Farmakoloji Eğitimine Etki Eden Faktörlerin İncelenmesi” isimli çalışma neticesinde öğrencilerin klinik uygulamaya hazırlık açısından

farmakoloji dersinde pratik uygulama ihtiyacı olduğu ortaya çıkmıştır. [Hedef kitlenin gereksinimlerinin belirlenmesi] Bu nedenle çalışmada reçete yazma becerisinin bir eğitim etkinliği kapsamında yapılandırılması amaçlanmıştır [Amaç ve hedeflerin belirlenmesi].

Yöntem

Çalışma kapasında dönem 3 öğrencilerinin 5. kurul için reçete yazma etkinliği planlandı. Bu etkinliğin eğitim programı Kern’in altı basamağı kullanılarak tasarlandı (şekil 1) (8).

Şekil 1. Kern'in altı basamaklı program geliştirme yaklaşımı

Beceri eğitiminin amacı olarak “öğrencilerin reçete yazma becerisi edinmeleri” belirlenmiştir. Öğrenme hedefleri olarak bilgi düzeyinde “reçete ile ilgili temel kavramları tanımlamalı”, beceri düzeyinde “mesleksi beceri laboratuvarında bir reçeteyi eksiksiz yazabilmeli”, tutum düzeyinde ise “bir reçetede bileşenlerin mesleki önemini benimsemeli” belirlendi.

Eğitim materyali olarak her öğrenci için reçete formu ve öğrenci adı ve numarası olan kaşeler temin edildi [Eğitim stratejileri]. Eğitim için “Reçete Yazma Beceri Eğitim Rehberi” hazırlandı (tablo 1).

Bu beceri eğitiminde yöntem olarak eğitici eşliğinde demonstrasyon tercih edildi. Parça-

bütün-parça yaklaşımı içine eğitimcilerden biri, bir tahtaya örnek bir reçete yazdı. Takibinde yeniden aynı reçete ile ilgili temele bilgileri içerecek şekilde yeniden yazarak uygulama basamakları ile ilgili bilgilendirme yaptı ve aynı reçeteyi tekrar seri bir şekilde yazdı. Sonrasında yazı tahtası silinerek öğrencilerden birer adet ilaç içeren reçeteyi eksiksiz olarak yazmaları istendi.

Ölçme değerlendirme yöntemi olarak “tam öğrenme” yaklaşımı benimsendi. Performans değerlendirmesi için öğrencilerden eksiksiz reçete yazması istendi. Eğitim için “Reçete Yazma Beceri Değerlendirme Rehberi” hazırlandı (tablo 2).

Tablo 1. Reçete yazma beceri eğitim rehberi

Reçete Yazma Beceri Eğitim Rehberi	
ÖĞRENCİ ADI SOYADI:	
ÖĞRENCİ NO:	
BECERİ ADI:	Reçete Yazma Becerisi
Önemli noktalar	• Reçete okunaklı ve anlaşılır bir şekilde yazılmalıdır. • Reçetede açıklamalar Türkçe yazılmalıdır. • Reçete, silinmeyen mürekkepli bir kalem ile yazılmalıdır. • Kaşenin bulunmadığı durumlarda hekimin adı soyadı belirtilmelidir. • Kaşenin bulunmadığı durumlarda, hekimin diploma numarası belirtilmelidir. • Kaşenin bulunmadığı durumlarda, hekimin varsa uzmanlık alanı belirtilmelidir. • Yanlış yazılan kısımların üzeri çizilerek, bu bölgeye de kaşe ve imza uygulanmalıdır.
Beceri basamakları	1. Reçetenin sağ, üst kısmına tarihi yazın. 2. Reçeteye hastanın adı-soyadını yazın. 3. Reçeteye hastanın yaşını yazın. 4. Reçeteye hastanın tanısını yazın. 5. Süperskripsiyon kısmına Recipe=alınız anlamına gelen R/Rp ifadesini yazın. 6. İnskripsiyon kısmına ilacın jenerik ismi yada piyasa ismini yazın. 7. İnskripsiyon kısmında, ilacın birim farmasötik şeklinde bulunan etken madde miktarını yazın. 8. İnskripsiyon kısmına ilacın farmasötik şeklini yazın. 9. Subskripsiyon kısmında ilacın miktarını rakam ve yazı ile yazın. 10. İnstrüksiyon kısmında, ilacın ne sıklıkta kullanılacağını yazın. 11. İnstrüksiyon kısmında, ilacın ne şekilde kullanılacağını yazın. 12. Reçete yazma işlemi tamamlandıktan sonra, reçetenin alt kısmı, başka bir eklemeye olanak vermeyecek şekilde, bir çizgi ile kapatın.. 13. Reçetenin alt kısmına hekimin kaşesi ve imzanızı atın.

Tablo 2. Reçete yazma beceri değerlendirme rehberi

Reçete Yazma Beceri Değerlendirme Rehberi	
ÖĞRENCİ ADI SOYADI:	
ÖĞRENCİ NO:	
BECERİ ADI:	Reçete Yazma Becerisi
	1. Reçete, okunaklı ve anlaşılır olmalı. 2. Reçetede tarih bulunmalı. 3. Reçetede hastanın adı-soyadı bulunmalı. 4. Reçetede superskripsiyon, inskripsiyon, subskripsiyon ve instrüksiyon kısımları reçete yazma kılavuzunda belirtilen şekilde olmalı. 5. Reçetenin alt kısmı, bir çizgi ile kapatılmalı. 6. Reçetenin alt kısmında kaşe ve imza yer almalı.
	EGİTİCİ ONAYI Başarılı ()Tekerar ()

Formatif değerlendirme için öğrencilerin reçete yazmaları sürecinde 3 öğretim üyesi sorularını cevaplamak ve anında geribildirim vermek için öğrencilerin arasında bulundu [Değerlendirme]. Summatif değerlendirme için reçete yazma beceri değerlendirme rehberindeki altı temel basamağın tümünün reçetede eksiksiz olarak mevcut olması istendi. Hepsi tamamlanmış olanlar “başarılı” olarak değerlendirildi. Davranışsal hedef olarak da tüm öğrencilerin başarılı olması hedeflendiği için basamaklardan herhangi birinde eksik olanlar başarısız olarak değerlendirildi ve

geribildirim verildi. Bu katılımcıların yeniden reçete yazmaları istendi tekrar değerlendirildi.

Bulgular

Eğitim; dönem 3 öğrencileri için tasarlandı (n:256). Eğitime 148 (%57,8) öğrenci katıldı [Uygulama]. Eğitim stratejisinden dolayı öğrencilerin tümü değişik düzeylerde eğitimi başarı ile tamamladı (Tablo 3).

Tablo 3. Öğrencilerin eğitimi başarı ile tamamlama düzeyleri

Etkinliğe katılan toplam öğrenci sayısı	Geribildirimsiz başarılı olanlar	1. Geribildirimden sonra başarılı olanlar	2. Geribildirimden sonra başarılı olanlar
148	76	54	18

Sonuçlar

Dersin değerlendirmesi için öğrenciler ve eğiticilerden geribildirim alındı [Geribildirim]. Eğiticiler eğitimin amacına ulaştığını ve verimli olduğunu belirttiler. Ders sonrası öğrenci geribildirimleri için eğitim sonunda öğrencilerden yazdıkları reçetelerin arka yüzüne geribildirimlerini yazmaları istendi. Öğrencilerin olumlu geribildirimleri ön plandaydı.

“Çok güzel ve verimli bir uygulamaydı”

“Faydalı bir uygulamaydı”

“Gayet güzel bir uygulama bir tıp öğrencisinin kendini hekim gibi hissetmesini sağlıyor, teşekkürler”

“Birden fazla hocanın derse girmesi dersi daha eğlenceli ve faydalı kıldı”

“Yapılması gerekli bir uygulamaydı çok teşekkürler”

“Reçete yazmak daha eğlenceli geliyor artık, hekim gibi hissettirdi”

“Güzel deneyimdi, kaşe harika fikir”

“Bu derste reçeteyi yazarken hata yaptım ve hocam sayenizde nasıl düzelteceğimi öğrendim ileride bu hatayı

tekrarlayacağımı düşünmüyorum, keyifli bir deneyimdi”

“Hekimlik hayatı için önemli bir dersti”

“Tek tek tüm reçetelere bakmak güzeldi”

“Reçete yazmak için can atıyorum”

Geribildirim sürecinde birçok öğrenci bu eğitimin geliştirmesi gereken yönleri ile ilgili katkı, görüş ve önerilerde de bulundu.

“Bence bu tarz uygulamalar daha çok kalıcılığa sahip ve daha öğretici”

“Bundan sonraki senelerde de bu tarz uygulamaların olmasının çok yararlı olacağını düşünüyorum”

“Daha da genişletilebilir”

“Reçete pratiği uygulamasının her komitede uygulanması daha iyi olabilir”

“Vaka soruları veya laboratuvarlar şeklinde yapılırsa daha faydalı olabilir”

“Herkesin kendi isteği ile standart olmayan bir reçeteyi doldurması da güzel oldu bence, bu şekilde reçete

yazarak daha bireysel daha özel hissettik”

“Vaka soruları veya laboratuvarlar şeklinde yapılırsa daha faydalı olabilir”

“Herkesin kendi isteği ile standart olmayan bir reçeteyi doldurması da güzel oldu bence, bu şekilde reçete

yazarak daha bireysel daha özel hissettik”

Tekrarlatıcı soru olarak kurul sonu değerlendirme sınavında 1 (bir) adet soru soruldu. Bu sorunun doğru yanıtlanma oranı, ayıricılığı, zorluğu hesaplandı.

Tartışma

Çalışmada Kern’in altı basamağına göre yapılandırılmış reçete yazma beceri eğitiminin mezuniyet öncesi tıp eğitimi programında bir eğitim etkinliği olarak uygulanabileceği düşünülmektedir.

Kaynaklar

1. Achike FI, Ogle CW. Information overload in the teaching of pharmacology. *J Clin Pharmacol* 2000;40(2):177-83.
2. Epstein RJ. Learning from the problems of problem-based learning. *BMC Med Educ* 2004;9(4):1.
3. Nierenberg DW. Clinical pharmacology instruction for all medical students. *Clin Pharmacol Ther* 1986;40(5):483-7.
4. Oshikoya KA, Bello JA, Ayorinde EO. Medical students' view on the methods of teaching pharmacology at the Lagos State University College of Medicine, Nigeria. *Nig Q J Hosp Med* 2007;17(3):101-7.
5. Tofovic SP, Branch RA, Jackson EK, Cressman MD, Kost CK. Teaching Clinical Pharmacology and Therapeutics: Selective for Fourth-Year Medical Students. *J Clin Pharmacol* 1998;38(8):670-9.
6. Iskender S. Tıp Eğitici El Kitabı. Ankara; 2016;273.
7. Gülpınar MA. UÇEP-2104. 2014. [http://www.yok.gov.tr/documents/10279/27821052/tip_fakultesi_cekirdek_egitim_mufredati.pdf] internet adresinden 12.10.2017 tarihinde erişilmiştir.
8. Thomas PA, Patricia A, Kern DE, Hughes MT, Chen BY. Curriculum development for medical education: a six-step approach. Johns Hopkins University Press; 2015; 300.

İletişim:

Yrd.Doç.Dr. Giray Kolcu
Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi
Tıp Eğitimi ve Bilişimi Anabilim Dalı,
Isparta, Türkiye
Tel: +90.505.5306179
E-mail: giraykolcu@gmail.com